

באורים

הלב הוא האיבר העדין והרגיש ביותר בגוף האדם, תכונה זו גורמת לשתי תוצאות הפוכות: מצד אחד הוא יותר פגיע, ואפילו דברים שוליים שאינם משפיעים על איברים אחרים, משפיעים עליו לרעה. מצד שני, הוא לא סופג את החולי לאורך זמן, אלא פולט אותו מבעוד מועד. התכונה הטבעית של הלב היא זכות ונקיות, ולכן גם כשמתלווה אליה מחלה כלשהי, היא לא מתמזגת בו אלא נפלטת לחוץ. בדומה ללב, גם עם ישראל בטבעו הוא זך וטהור, ולכן הוא לא מסוגל לחטוא לאורך זמן, ובשלב מסוים הוא פולט את הקלקול וחוזר לעצמו. מאותה הסיבה, עם ישראל לא היה מסוגל לחטוא מעצמו, בלי השפעה סביבתית מבחוץ. אותה רגישות ונקיות טבעית, גורמת לו להתפעל מכל סטייה קטנה מדרך הישר שהוא פוגש. עם ישראל נענש על חטאיו אבל מי שגרם לו לחטוא הם העמים שטבעם גס, והם קלקלו אותו. עם ישראל נענש על חטאיו שלו, אבל בשורש העניין הוא נענש על חטאי האומות, כי הם הסיבה לנפילתו הרוחנית. העונש האלוהי הוא לא נקמות על כך שהמרו את רצונו, אלא תהליך תיקון וזיכור של הנפש שנשחתה. לכן העובדה שה' מעניש אותנו, אינה מעידה על פחיתות אלא על מעלה, כיוון שה' חפץ לתקן את הנפש הישראלית. אבל בעקיפין, הייסורים שעוברים על עם ישראל, מזככים את העולם כולו, כיוון שמקור השחיתות והקלקול נובע מהם. העולם בז לעם ישראל השפל בגלותו, אבל באמת הם צריכים להכיר לנו תודה שאנחנו סובלים עבורם, והם חיים בשלווה. הזיכור שעובר עם ישראל הוא כפול: ליטוש הנפש של הצדיקים, ופליטת הרשעים שאין להם תיקון מתוך מחנה ישראל. העולם בנוי ממעגלים חיצוניים ופנימיים שהשפעה הדדית קיימת ביניהם. המעגל הפנימי ביותר מסמל את הצדיקים, שהם תכלית בריאת העולם, ומסביבם עם ישראל כולו ושאר מדרגות הבריאה.

הרחבות

1. עם ישראל כלב באיברים

ישראל באומות במדרגת הלב באיברים (מופיע בסוף הלימוד של היום הקודם). מקור הביטוי הוא כנראה בזוהר [זוהר פנחס, רכ"א]: "דישראל עבד לון קודשא בריך הוא לבא דכל עלמא. והכי אינון ישראל בין שאר עמין, כלבא בין שייפין, כמה דשייפין לא יכלי למיקם בעלמא אפילו רגא חדא בלא לבא, הכי עמין כללהו, לא יכלין למיקם בעלמא, בלא ישראל. ואוף הכי ירושלם בגו שאר ארעאן, כלבא בגו שייפין. ועל דא איהי באמצעייתא דכולי עלמא. כלבא גו שייפין" (שישראל עשה אותם הקב"ה, לב, של כל העולם. וכך הם ישראל בין שאר האומות, כמו לב בין האיברים, וכמו שאברי הגוף לא יכלו להתקיים בעולם אפילו רגע אחד בלי הלב, כך כל העמים אינם יכולים להתקיים בעולם בלא ישראל. וגם ירושלים היא כך בין שאר הארצות כמו לב בין האברים. ועל-כן היא באמצעו של כל העולם, כלב שהוא באמצע האברים. תרגום פירוש הסולם). לכל דבר בעולם ישנו את מקור החיות שלו. כמו שישראל הוא ליבם של שאר האומות, כך גם ירושלים היא ליבו של העולם כולו.

2. חוליי הלב

הלב יש בו חליים בלתי פוסקים הבאים עליו מעת לעת, מדאגות ויגונות וחששות וטינות ומשטמות ואהבה ושנאה ופחד סכנות. הרב הנזיר מסביר שלדעת ריה"ל, חוליי הלב הם אינם גופניים אלא נפשיים. לכן הוא מסביר שלא תהיה בו מורסה וסרטן, אבל יכולים לבוא עליו חוליים מדאגות. כאלו הם גם חוליי האומה, חוליים נפשיים, רוחניים. לכן, כשישראל חולים במצבם הרוחני, כל העולם כולו חולה עמם [הכוזרי המבואר, חלק ראשון, עמ' ר"ז].

שאלות לדיון

עם ישראל הוא הלב באיברים. אין באמירה זו משום 'זוענות'?

מהו תפקיד הפרט מעם ישראל, בהיותו חלק מ'הלב' שבאיברים?

לח **אמר החבר**: הלב יש בו חליים בלתי פוסקים הבאים עליו מעת לעת, מדאגות ויגונות וחששות וטינות ומשטמות ואהבה ושנאה ופחד סכנות, ומזגו מתהפך ומשתנה עם העתים מנשימה יתרה או חסרה, נוסף על מזון גרוע או משקה גרוע, והתנועות וההתעמלות והשנה והקייצה, כלם נותנים אותותיהם בו, וזולתו מן האיברים במנוחה.

לט **אמר הפזר**: כבר נתבאר איך הוא רב חליים מכל האיברים. ואיך הוא רב בריאות מכלם?

מ **אמר החבר**: היתכן שתתישב בו לחה שתחדש בו מרסה וסרטן ונבלת ופצע ושתוק ורפיון, כפאשר יתכן בשאר האיברים?

מא **אמר הפזר**: לא יתכן זה, כי בפחות מזה יהיה הפנות, ומפני שהלב בחדות תחושתו, מחמת זך דמו ורב רוחו, מרגיש בגורם הקטן ביותר המזיק לו, ודוחה אותו מעליו כל עוד נשארה בו לכלת לדחות. וזולתו אינו מרגיש כהרגשתו, ומתשבת בו הלחה עד שיתחזקו ממנה אלה החליים.

מב **אמר החבר**: אם כן הרגשתו ותחושתו הן גורמות לו רב החליים, והן הסבה בדיחתם מעליו בתחלת חלותם קדם שיתחזקו.

מג **אמר הפזר**: כן הוא.

מד **אמר החבר**: והענין האלהי ביחס אלינו כמדרגת הנפש אל הלב, ועל כן אמר: "רק אתכם ידעתי מלפני מן האדם על כן אפקד עליכם את כל עונותיכם". אלה הם החליים, אבל הבריאות הרי היא כמאמר החכמים: "מוחל לעונות עמו, מעביר ראשון ראשון", לפי שהוא אינו מניח לנו עונות רבים נצברים שיהיו גורמים אבדנו לגמרי, כמו שעשה לאמורי, כפאשר אמר: "כי לא שלם עון האמורי עד הנה", והניחו עד שהתחזק חלי עונותיו והמית אותו. וכמו שהלב מיסודו ועצמותו זך, שנה המזג, דבקה בו הנפש השכלית, כן ישראל מצד יסודם ועצמותם, וכמו שיגרמו ללב חליים משאר האיברים מתאונות הפחד והקצרה והאשכים מרע מזגם, כן ישיגו את ישראל החליים מהדמויותם לאמות, כמו שנאמר: "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם". ואל יהי רחוק מן הדעת שיאמר בכגון זה: "אכן חלינו הוא נשא ומקאבינו סבלם", ונעשינו אנו נוטלים על עצמנו, והעולם בשלווה ונחת.

והיסורים הבאים עלינו סבה לתקון יראת שמים שלנו, והזדככות הן ממנו, ויצאת הסיגים מתוכנו, ובהזדככותנו ובתקוננו יתחבר הענין האלהי בעולם. כמו שידעת כי היסודות נתכנו להיות מהם המחצבים, ואחר פן הצמיחים, ואחר פן בעלי החיים, ואחר פן האדם, ואחר פן סגלת אדם, והפל נתפן בעבור אותה הסגלה, כדי שיתחבר פה הענין האלהי. ואותה הסגלה בעבור סגלת הסגלה, כנביאים והחסידים. וכך נסדר מאמר האומר: "תן פחדה ה' אלהינו על כל מעשיה", ואחר פן: "תן פבד לעמך", ואחר פן: "צדיקים יראו וישמחו", לפי שהם סגלת הסגלה.

טינות - כעס ותרעומות. **מנשימה יתירה** - כתוצאה מנשימת יתר. **מרסה** - מוגלה. **זולתו** - איברים אחרים. **הרגשותו ותחושתו** - העדינה כל כך. **סגולת אדם** - עם ישראל.